

Kur ir labs novietojums no vides viedokļa?

Izaicinājums

Ģimenes dārziņu (ĢD) novietojumam var būt būtiska ietekme uz dārza un lietotāju veselību. ĢD nereti uz laiku ir izvietoti piegružotās vai neizmantotās teritorijās, tie var būt kā buferjoslas starp trokšņainu infrastruktūru un dzīvojamo zonu. ĢD vietas izvēlē ir jāpievērš uzmanība teritorijas novietojuma vides apstākļiem, kas var sniegt papildus ieguvumus, piemēram, veselības un labklājības uzlabošanu vai barības vielām bagātu un veselīgu pārtiku.

Šajā uzziņu lapā rādīts, kā izvairīties no vides riskiem un draudiem cilvēku veselībai, un piedāvāti rādītāji, ko vērtīgi izmantot vietas izvēles procesā.

Dārzkopji, kuri vēlas justies labi un iegūt veselīgu un bagātīgu ražu, šeit atradīs padomus, kā novērtēt vēsturiskā un pašreizējā apkārtnes zemes lietojuma ietekmi uz dārzu (vai potenciālo dārza vietu).

Politikas veidotāji (pašvaldība, pilsētplānotāji...), kuriem būtu jāpiedāvā dārziņi drošā vidē, lai tie uzlabotu ekosistēmu pakalpojumus un sociālo kohēziju, atradīs padomus, kā atbalstīt savus projektus no vides viedokļa.

2. attēls - Edible Ītsaida Birmingemā. Plaša bijusī industriālā zona, Anglija.
Foto: Sjūzena Nori

3. attēls - Plūdi Fraizingā, Vācijā.
Foto: Anete Voigta

Padomi dārzkopjiem

Par ko ir jādomā, domājot par vietu?

Labklājība

- Vietai jābūt tuvu un/vai viegli sasniedzamai ar kājām, divriteni vai sabiedrisko transportu (tuvums, sasniedzamība).
- Jāņem vērā darbarīku pieejamība.
- Dārzam jābūt pieejamam cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās iespējām.
- Dārzam jābūt patīkamam un drošam: ne pārāk skaļam, nepakļautam plūdiem, ar vietām kopīgai lietošanai, labu saulaino un ēnaino vietu līdzsvaru, bez vandālisma un savainojumu riska, strādājot dārzā, kā arī atvērtam sabiedrībai.

Bagātīga un veselīga raža

- Augsnei jābūt auglīgai: skābums/bāziskums, ne par smilšainu, ne par mālainu (ar vidēju ūdens aiztures kapacitāti), bagātu ar organiskajām vielām un barības elementiem.
- Jābūt pieejamam ūdenim.
- Jūsu dārzeņi būs kvalitatīvi, ja i) barības vielu daudzums būs pietiekams dārzeņu audzēšanai, ii) netiks lietoti pesticīdi, iii) augsne nebūs piesārņota.

Ko Jūs varat darīt?

- Apmeklējiet apkaimi un parunājiet ar iedzīvotājiem.
- Izvairieties no iepriekš apbūvētām un pamestām vietām.

- Atrodiet vietas tuvu potenciālajiem dārzkopjiem.
- Izpētiet sabiedriskā transporta un velosliņģu tīklojumu, lai izvēlētos viegli pieejamu vietu.
- Pieejū dārzam veidojiet bez barjerām (kāpnēm, stāvām nogāzēm).
- Apstaigājiet potenciālās vietas un to apkārtni, lai izvēlētos vietu pēc iespējas tālāk no trokšņa un piesārņojuma avotiem (satiksme, ražošana) un applūšanas riskiem.
- Apmeklējiet vietu dažādās dienas stundās, lai novērtētu saules pieejamību atsevišķajiem dārziņiem.
- Cenšaties iegūt informāciju par iepriekšējo zemes lietojumu un pašreizējo ietekmi. Dažreiz pašvaldībā ir atbilstoša informācija trokšņu kartēs, zemes reģistrā, piesārņojuma novērtējumos utt.
- Izmantojiet vienkāršas, finansiāli pieejamas analīzes augsnes kvalitātes noteikšanai vai arī vaicājiet vides speciālista palīdzību augsnes piesārņojuma noteikšanai.
- Pārbaudiet aku, ūdenstilpju un ūdensvadu pieejamību un iespējas uzkrāt lietus ūdeni.
- Pārbaudiet iespējas un nepieciešamību izmantot augsnes bagātinātājus.

Uzzini vairāk

Atsauces:

Voigt, A. & Leitão, T. E.

(2016): Lessons learned: indicators and good practice for an environmentally-friendly urban garden. – In: Bell, S. et al. (Eds.): Urban Allotment Gardens in Europe. Routledge: 165-197.

Hursthhouse, A. & Leitão

T.E., (2016): Environmental pressures on and the status of urban allotments. – In: Bell, S. et al. (Eds.): Urban Allotment Gardens in Europe. Routledge: 142-164

Alloway, B. J. (2004).

Contamination of soils in domestic gardens and allotments: a brief overview. Land Contamination and Reclamation, 12(3).

Charlesworth, S., De Miguel,

E. A. and Ordoñez, A. (2011).

A review of the distribution of particulate trace elements in urban terrestrial environments and its application to considerations of risk. Environmental Geochemical Health 33: 103-123.

4. attēls – "Spontāns" dārzs starp autoceļiem Lisabonā, Portugālē. Foto: Terēza Leitao

5. attēls No vēja aizsargāts dārzs un vieta kopīgai sanāksšanai Kuernonā, Francijā. Foto: Beatrise Bešē

Informācija politikas veidotājiem

Kā atbalstīt projektu?

Atrodiet vietu bez riskiem

- Nemiet vērā vietas vēsturisko lietojumu un ģeoloģiskos apstākļus, lai noteiktu augsnes un ūdens piesārņojuma riskus, kā arī pārtikas piesārņojuma un savainojumu risku.
- Izvērtējiet apkārtējo ražošanas un infrastruktūras ietekmi.
- Izvēlieties vietu, ko neapdraud dabiskie riski.

Nodrošiniēt dārziņiem vietu ar ziedu un dārzeņu audzēšanai pietiekami labu augsnes kvalitāti.

Dārzs var pozitīvi ietekmēt ekosistēmu pakalpojumus

- ĢD rada vai paplašina pilsētas zaļo tīklojumu jeb koridorus un vairo ekosistēmu pakalpojumus.
- ĢD palielina bioloģiskās daudzveidības potenciālu.

Kur atrast informāciju un padomu?

- Pārbaudiet ģeoloģisko pētījumu un bijušo industriālo darbību datu bāzes.
- Pārbaudiet trokšņu un valdošo vēju kartes, lai novērtētu potenciālo piesārņojumu un ietekmi uz gaisa kvalitāti un tiešu augsnes piesārņošanu.
- Pārbaudiet applūšanas risku, izmantojot plūdu kartes.
- Ja Jums ir šaubas par augsnes kvalitāti, veiciet augsnes piesārņojuma analīzes un nosakiet galvenos kvalitātes rādītājus (struktūru, pH,

organiskās vielas, elektrovadītspēju un barības vielas, sākotnēji uzmanību pievēršot fosforam un slāpeklim).

- Ārkārtīgi būtisks ir ūdens: apdomājiet, vai atmaksājas nodrošināt dzeramo ūdeni. Ja tas nav iespējams, pārbaudiet, kāda kvalitāte būs akas vai pumpja ūdenim (atbilstība normatīviem).
- Ja pastāv augsnes piesārņojuma risks, apsveriet iespēju izmantot jumtus, paaugstinātās dobes vai nomainīt augsni.
- Izvēlieties vietu, kas ir tuvumā esošai zaļajai zonai vai mitraīnei.
- Padariet ĢD pieejamus publiskai atpūtai.
- Nodrošiniēt ekoloģisko noturību, iekļaujot ĢD pilsētas būvnormatīvos un attīstības plānos (klusās zonas, zaļie koridori...)
- Izvēlieties vietas ar ekoloģisko potenciālu: novērtējiet koku, ūdenstilpes vai mitraines tuvumu, dzīvotnes endēmiskajiem augiem un dzīvniekiem.

Uzzini vairāk

Noderīgas saites

<http://www.urbanallotments.eu/>

<http://urbangardenguide.com/>

http://www.foodsecuritynews.com/Publications/Community_Garden_Best_Practices_Toolkit.pdf

Piemērs

Krapodīna parks Nantē

Francijā un Hortikola že

Granže parks Lisabonā,

Portugālē, ir labi piemēri idejai par "stādītāju parku", tā ir vieta, kur dārzkopji un citi iedzīvotāji kopīgi dala vietu pārtikas audzēšanai un atpūtai (tajā atrodas rotaļu laukumi, piknika vietas, zālāji utt.). Krapodīna ģimenes dārziņi kā publiskās zaļās zonas daļa ir teritorijas dzīvā sirds visa gada garumā (tajos tiek organizēti muzikālie pasākumi, grupu vizītes un citi pasākumi).

AUTORI

Béatrice Bechet, IFSTTAR, Francija

Teresa E. Leitão, LNEC, Portugāle

Annette Voigt, AAU, Austrija

¹autors saziņai: beatrice.bechet@ifsttar.fr

TULKOJUMS UN NOFORMĒJUMS LATVIEŠU VALODĀ

Māra Urtāne, Latvijas Lauksaimniecības Universitāte; Alisa Korojova, Rīgas Tehniskā Universitāte

Madara Lece, Latvijas Universitāte; Andis Zilāns², Latvijas Universitāte

²autors saziņai: kristine.abolina@lu.lv

UZZIŅU LAPA | 1. IZDEVUMS | LATVIEŠU VALODĀ | PUBLICĒTS TIEŠSAISTĒ 2016. GADA 1. DECEMBRĪ

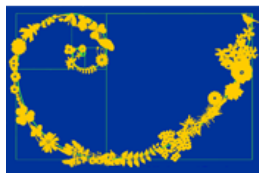

COST (European Cooperation in Science and Technology) ir starptautiskās sadarbības atbalsta programma, kas izveidota, lai Eiropas līmenī atbalstītu zinātnieku un pētnieku sadarbību dažādās zinātnes un tehnoloģijas attīstības jomās. Programmas mērķis ir atbalstīt galvenokārt pirms-konkurences pētniecību, kā arī pētījumus, kas risina aktuālas sabiedrības problēmas.

www.cost.eu

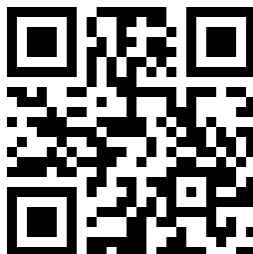
COST programmu finansē Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas atbalsta programma "Apvārsnis 2020"

Pateicība

Šī uzzīņu lapa balstās uz COST akcijas TU1201 projekta "Ģimenes dārziņi Eiropas pilsētās" izstrādātajiem materiāliem.

www.urbanallotments.eu

Pievienojies pilsētas dārziem Eiropā

<https://www.facebook.com/groups/825421310826607/>